

Изабрана поглавља из Електронског пословања
Е-банкарство
Дигитални системи плаћања

Проф.др Светлана Митровић, svetlana.mitrovic@pmc.edu.rs

Садржај

- Електронско банкарство
 - ▣ Врсте е-банкарства
 - ▣ Сервиси е-банкарства
 - ▣ Предности интернет банкарства
 - ▣ Недостаци интернет банкарства
- Системи платног промета
- Дигитални системи плаћања
- Берзе и берзанско пословање на Интернету

Електронско банкарство

Електронско банкарство

4

- Е-банкарство је врста платне мреже коју је развила банкарска индустрија у сарадњи са пружаоцима услуга који развијају технологије прилагођене јединственим захтевима клијената банке.
- Идентитет корисника потврђује се у реалном времену од стране његове online банковне инфраструктуре. Распоживост средстава потврђује корисникова финансијска институција у реалном времену. Она такође гарантује трговцу да ће плаћање бити извршено.

Инфраструктура за е-банкарство

5

- Постоје две врсте инфраструктуре за е-банкарство којима корисници могу да приступе да би обавили плаћање:
 1. Интернет банкарство.
 2. Телефонско банкарство (директно или путем говорних аутомата).

Врсте е-банкарства

Интернет банкарство

7

- Интернет банкарство, сајбер банкарство (Cyber Banking или Web Banking) представља обављање банкарског пословања директно из куће, посредством Интернета.
- Интернет банкарство је најјефтнији облик банкарских услуга, доступан 24 сата дневно, практично без просторне ограничености.
- Интернет банкарство омогућава брже, сигурније, лакше и једноставније пословање на Интернету, то су циљеви које пред банке и друге финасијске институције поставља све захтевније финансијско тржиште.
- Да би се ови циљеви испунили, у свету се драстично повећава обим улагања у информационе технологије.

Интернет банкарство – пример SBERBANK-e

8

Stanovništvo Elite Banking **Mali biznis** Privreda Univerzalni kalkulator Superkartičari O nama Karijera Press Centar Kontakt

SBERBANK Ekspoziture i bankomati

Pretraga... **Online banking**

Paketi računa i platni promet Krediti Štednja Platne kartice Ostale usluge Digitalna banka

SberBiz Online - Internet bankarstvo
Jednostavno, brzo i sigurno

Prednosti SberBiz Online Servisi Aktivacija

Prednosti internet bankarstva

Jednostavno, brzo i sigurno - digitalno bankarstvo

Bez potrebe za instalacijom aplikacije

Uvid u stanje po računu

Uvid u dnevne promene na računu

Plaćanje slanjem naloga za prenos sredstava

Niže provizije za naloge poslate elektronskim putem

Интернет банкарство – пример SBERBANK-e

9

SberBiz Online

SberBiz Online

Servisi elektronskog bankarstva omogućavaju Vam da efikasnije organizujete svoje poslovanje i svojim sredstvima upravljate 24 sata, 7 dana u nedelji, bez odlaska u banku.

Prednosti	SberBiz Online	Servisi	Aktivacija
			Za razliku od Office Banking aplikacije, Internet bankarstvo za pravna lica i preduzetnike omogućava pristup bez potrebe za instalacijom aplikacije, a takođe je namenjena segmentima od mikro, do velikih poslovnih sistema. Prednosti korišćenja Internet bankarstva za pravna lica i preduzetnike: ✓ Pristup bez potrebe za instalacijom aplikacije ✓ Nema potrebe za ažuriranjem kao kod Office bankinga ✓ Pristup omogućen putem najzastupljenijih browsera ✓ Svi računi na jednom mestu ✓ Pravovremene i detaljne informacije o stanju po računima ✓ Pregled novosti, kursne liste i ostalih servisnih informacija ✓ Informacije o dnevnim promenama i stanju na računu ✓ Jednostavno kreiranje novih i praćenje stanja tekućih naloga za plaćanje ✓ Podaci o promenama u dokumentu ✓ Sveobuhvatno vođenje evidencije o partnerima ✓ Složeni izveštaji, dostupni u formi za štampanje.

Телефонско банкарство

10

- Телефонско банкарство (Telephone banking) је услуга коју пружа банка или друга финансијска институција која омогућава клијентима да обављају преко телефона читав низ финансијских трансакција које не укључују готовину или финансијске инструменте, без потребе да посете филијалу банке или банкомат.
- Финансијски инструменти деле се на:
 - финансијску активу (финансијска потраживања - конвертибилне валуте, депозити, хартије од вредности); и
 - остале финансијске инструменте (зависно од ризика пословања - финансијске гаранције, кредитне линије, кредитна писма).

Кућно банкарство (Homebanking)

11

- Систем за директно коришћење банкарских услуга из куће.
- Апликација за homebanking комитентима банке пружа могућност да део својих послова обаве практично од куће.

CX300302

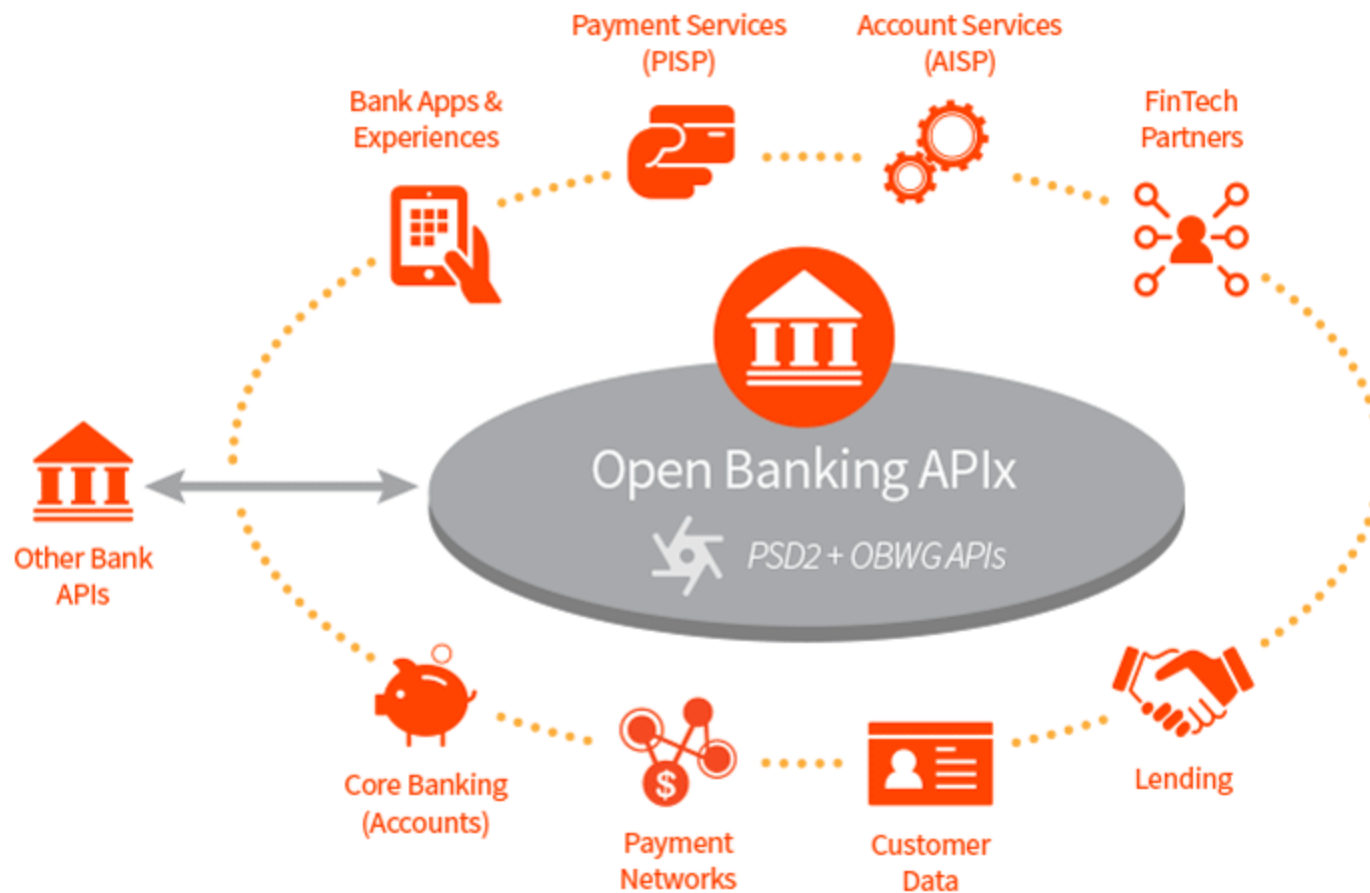
Отворено банкарство

12

- Отворено банкарство (Open banking) је банкарска пракса која пружа независним добављачима финансијских услуга отворен приступ банкарским, трансакцијским и другим финансијским подацима банака и небанкарских финансијских институција путем коришћења интерфејса за програмирање апликација (API).
- Познато као „отворени банковни подаци“. Отворено банкарство ће омогућити умрежавање рачуна и података између институција које ће користити потрошачи, финансијске институције и пружаоци услуга трећих страна.
- Отворено банкарство постаје главни извор иновација који је спреман да преобликује банкарску индустрију.

Отворено банкарство

13

Сервиси е-банкарства

14

- Преглед рачуна и извршених трансакција.
- Електронски трансфер средстава.
- Плаћање рачуна.
- Одобравање кредита.
- Сервиси за предузећа.
- Сервиси за клијенте
- Персонализовани алати и укрштена продаја.
- Агрегација рачуна.
- Мобилни сервиси.
- Додатни сервиси.

Предности Интрнет банкарства

15

- Клијентима интернет банкарства се омогућава тренутни приступ са свог рачунара или мобилног уређаја читавом низу услуга које вам омогућавају да:
 - ❑ Проверите стања на рачунима и прегледате евиденцију ваших трансакција,
 - ❑ Плаћате рачуне аутоматски сваког месеца уз аутоматско плаћање које се лако подешава,
 - ❑ Пренесите средства између рачуна,
 - ❑ Преузмите или одштампате изјаве за своју пореску или личну евиденцију,
 - ❑ Приступите свом налогу 24/7.

Недостаци Интрнет банкарства

16

- Недостатак сигурности и системи заштите на Интернету (затворене и отворене мреже).
- Непостојање законске регулативе.
- Недостатак приватности.
- Одбојност према иновацијама.
- Опасност од злоупотребе Интернета и осталих електронских у криминалне сврхе (Phishing, farming, virusi, keylogger, skimming...)

Системи платног промета

Системи плаћања на велико

18

- FEDWIRE (Federal Reserve Wire Transfer System).
- CHIPS (Clearing House Interbank Payments System).
- ACH (Automated Clearing House).
- TARGET 2 (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer).
- SEPA.

SWIFT метода

19

- SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) је међународна банкарска мрежа и софтвер за размену порука, коју данас употребљава више од 10.500 финансијских институција, из 215 земаља.
- SWIFT омогућава размену стандаризованих порука код међународних финансијских институција, а саме поруке се односе на плаћања, трговину, хартије од вредности и остало.
- Универзална метода којом се идентификују финансијске институције назива се SWIFT адреса, коју се састоји од:
 - ❑ шифре банке.
 - ❑ шифре земље.
 - ❑ шифре локације.
 - ❑ ознаке терминала.
 - ❑ ознаке филијале.

Микроплаћања

20

- Системи микроплаћања (micropayment) су посебна група финансијских е-транзакција која подразумевају малу суму новца.
- PayPal дефинише транзакцију као микроплаћање ако је мања од 12 USD. Неки од актуелних примера система микроплаћања су: M-Coin, PayPal, Zong, itd.
- За реализацију микроплаћања често су погодне мобилне технологије, као што су NFC (Near Field Communication) и RFID (Radio frequency identification).

Дигитални системи плаћања

Садржај

22

- Дефиниција е-плаћања
- Системи е-плаћања
- Инструменти плаћања у е-commerce системима
- Инструменти плаћања у е-банкарству

Е-плаћања

23

- Е-плаћања су плаћања која се обављају путем интернета, најчешће на један од три начина:
 - ❑ Обављањем трансакција на даљину путем платних картица уз употребу интернета;
 - ❑ Употребом online банкарства које се заснива на кредитним трансферима или директним задужењима рачуна где уплатилац користи портал за online банкарство за аутентификацију (тренутно функционише само на националном нивоу);
 - ❑ Обављањем плаћања преко пружаоца услуга е-плаћања где је потребно да потрошач отвори сопствени налог.

Системи е-плаћања

Системи е-плаћања

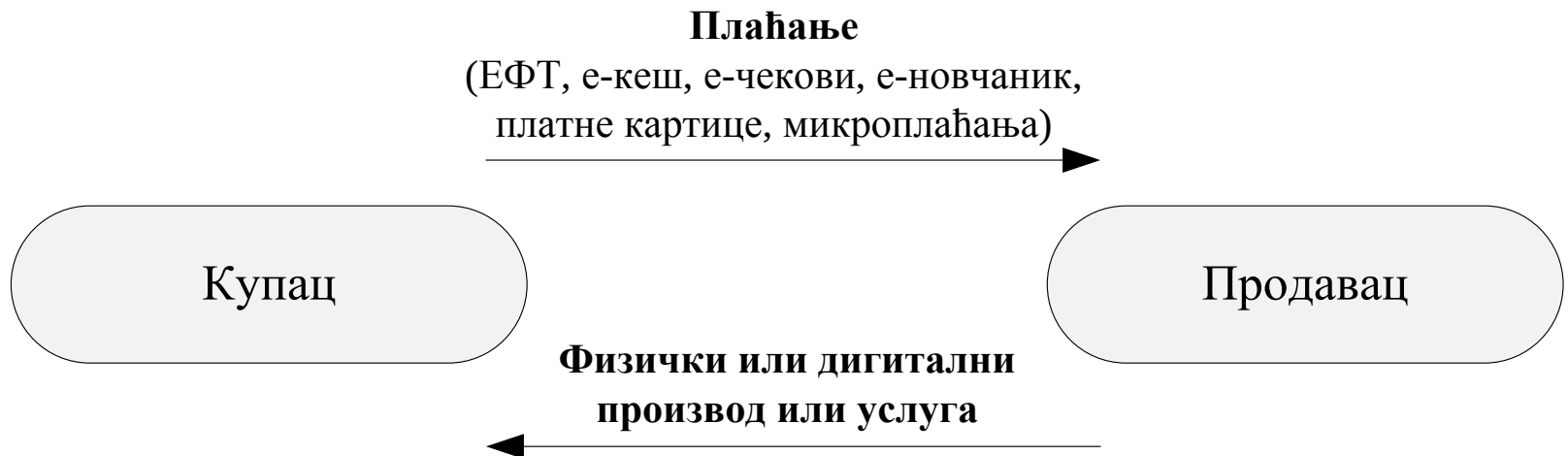
25

- Систем електронског плаћања је начин обављања трансакција или плаћања робе и услуга путем електронског медија, без употребе чекова или готовине. Назива се електронски систем плаћања или систем плаћања на мрежи.

Системи е-плаћања

26

- Систем електронског плаћања:
 - Купац
 - Продавац
 - Процесор плаћања

Инструменти плаћања у е-commerce системима

Инструменти плаћања у е-commerce системима

28

- Уплатница;
- Налог за пренос;
- Поузећем;
- Платна картица;
- Ваучери;
- Online кредити;
- P2P плаћања: PayPal, Skrill, Payoneer;
- Плаћања путем телефонског позива;
- Плаћање на основу достављеног линка (PaybyLink);
- Bitcoins;
- Social pay;
- Мобилна плаћања; и др.

Инструменти плаћања у е-банкарству

Инструменти плаћања у е-банкарству

30

- **Електронски новац** заснован на картицама.
- **Електронски новац заснован на софтверу** коју омогућава двома странама трансфер новца путем електронске мреже.
- Обе врсте е-новца захтевају постојање конвенционалног новца. У оба случаја, корисници купују е-новац од издавача плаћањем унапред одређеном количином конвенционалног новца.

Самоуслужни банкарски шалтери - АТМ

31

- Самоуслужни банкарски шалтери (Automated Teller Machine – АТМ) омогућавају коришћење комплетних шалтерских услуга:
 - ❑ депоновање и подизање новца;
 - ❑ издавање чековних књижица;
 - ❑ наручивање и примање извештаја;
 - ❑ депоновање и уновчавање докумената плаћања;
 - ❑ трансфер средстава са једног рачуна на други; и
 - ❑ коришћење кредита одређивањем лимита за прекорачење.
- За унос података у банкомат користе се читач картице и тастатура.
- Лични идентификациони број (PIN).

Самоуслужни банкарски шалтери - АТМ

32

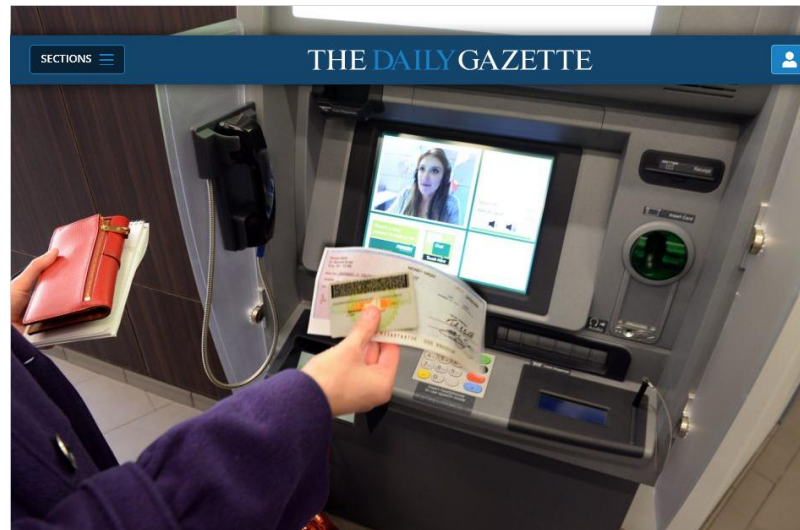
- Банкомати имају четири излазна уређаја: звучник, монитор, штампач и касету за новац.

Интерактивни банкомат - ITM

33

- Интерактивни банкомат (ITM), уводи клијента кроз трансакцију. Машина омогућава клијентима да праве депозите и исплате у реалном времену у вези са главном филијалом.

Предности интерактивних банкомата - ITM

34

- Предности интерактивних банкомата (Interactive ATMs - ITM) с обзиром на могућности могу бити огромне за менаџере банака и лидере кредитних синдиката. ITM су добра опција за оне банке које покушавају да смање трошкове, побољшају ефикасност и искуство клијената.
- Предности интерактивних банкомата се огледају у:
 - Значајним уштедама по трансакцији.
 - Повећаној удобности.
 - Побољшаној оперативној ефикасности.
 - Иновативној предности.
 - Повећаном присуству на тржишту ITM.
 - Повећаном задовољству купаца.

POS терминал

35

- **POS терминал** (енгл. Point-of-Sale терминал, тј. терминал на продајном месту) је електронски уређај који читава платну картицу и информацију о њој као и о износу трансакције путем сталне везе преноси банци.

- Неопходно је да продајно место испуњава следеће техничке услове:
 - извор напајања – слободан струјни прикључак
 - аналогну телефонску линију на месту где ће се инсталирати терминал.

- Суштина је у повезаности терминала лоцираних на одређеним продајним или услужним местима са рачунарским центрима одређених финансијских институција.

POS терминал

36

Smart POS терминал

37

- EMV (Europay, Mastercard, Visa) је начин плаћања заснован на техничком стандарду за паметне платне картице и за платне терминале и банкомате који их могу прихватити.
- „Паметни терминал“ је присутан у индустрији плаћања од појаве прве паметне картице, односно чип (EMV) картице.
- Терминали који обрађују такве картице са уграђеним микропроцесором – који такође може да користи NFC (Near-Field Communication) и друге бесконтактне технологије – називају се „паметним терминалима“ без обзира на то како изгледају.

Smart POS терминал

38

- Паметни POS терминали могу: Имати 1 или 2 екрана на додир. Ако постоје два, један од њих би обично био окренут клијентима.
- Паметни POS терминали функционишу преко ViFi, 4G или 3G. Имају уграђени штампач рачуна. Могу бити преносиви, стационарни или и једно и друго.

Smart POS терминал

39

- Као што једноставније машине за картице производе различити произвођачи, паметни терминали за плаћање долазе у различитим облицима и брендovima.

Платне картице

40

- Платна картица је инструмент безготовинског начина плаћања и инструмент за подизање готовог новца код издаваоца картице или преко банкомата.
- Платна картица је мали комад пластике који садржи неко средство за идентификацију (потпис или слику), што омогућава особи на коју картица гласи да је користи за наведене намене.
- Платне картице могу се поделити у три групе:
 - ❑ дебитне картице;
 - ❑ кредитне картице;
 - ❑ унапред плаћене картице.

Платне картице

41

- **Дебитна картица** омогућава власнику да директно задужи свој рачун код банке. Власник ове картице после куповине нема период слободног кредита.
- **Кредитне картице** садрже одређени кредитни лимит који потрошач може користити приликом куповине робе или повлачења готовине.
- **Унапред плаћене картице** садрже компјутерски чип на који се "убацује" износ новца са рачуна власника картице или готовинском наплатом од њега.

Платне картице

42

- Код платних картица сигурност је обезбеђена путем персоналног идентификационог броја који се састоји од дигиталних знакова и уграђен је на магнетну траку или чип, у зависности од врсте картице.
 - Картице са магнетном траком.
 - Паметне картице (smart картице).

Платне картице у Србији

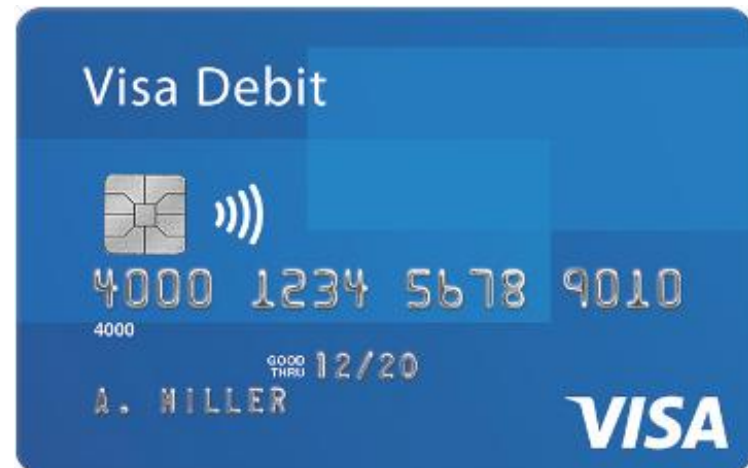
43

- Картице са функцијом плаћања
 - ❑ Дебитне Картице са одложеном наплатом
 - ❑ Кредитне Дебитне и/или картице са одложеном наплатом
 - ❑ Кредитне и/или картице са одложеном наплатом

- Картице са функцијом е-новца
 - ❑ Картице на које се директно похрањује е-новац
 - ❑ Картице које дају приступ е-новцу похрањеном на рачуну е-новца

Платне картице

44

Паметне картице

45

- Паметне или интелигентне картице (*smart card, intelligent card*) називају се пластичне картице са микро чипом.
- Чип је микропроцесор са меморијским капацитетима у којима се могу похранити значајне количине информација.

Електронски чек

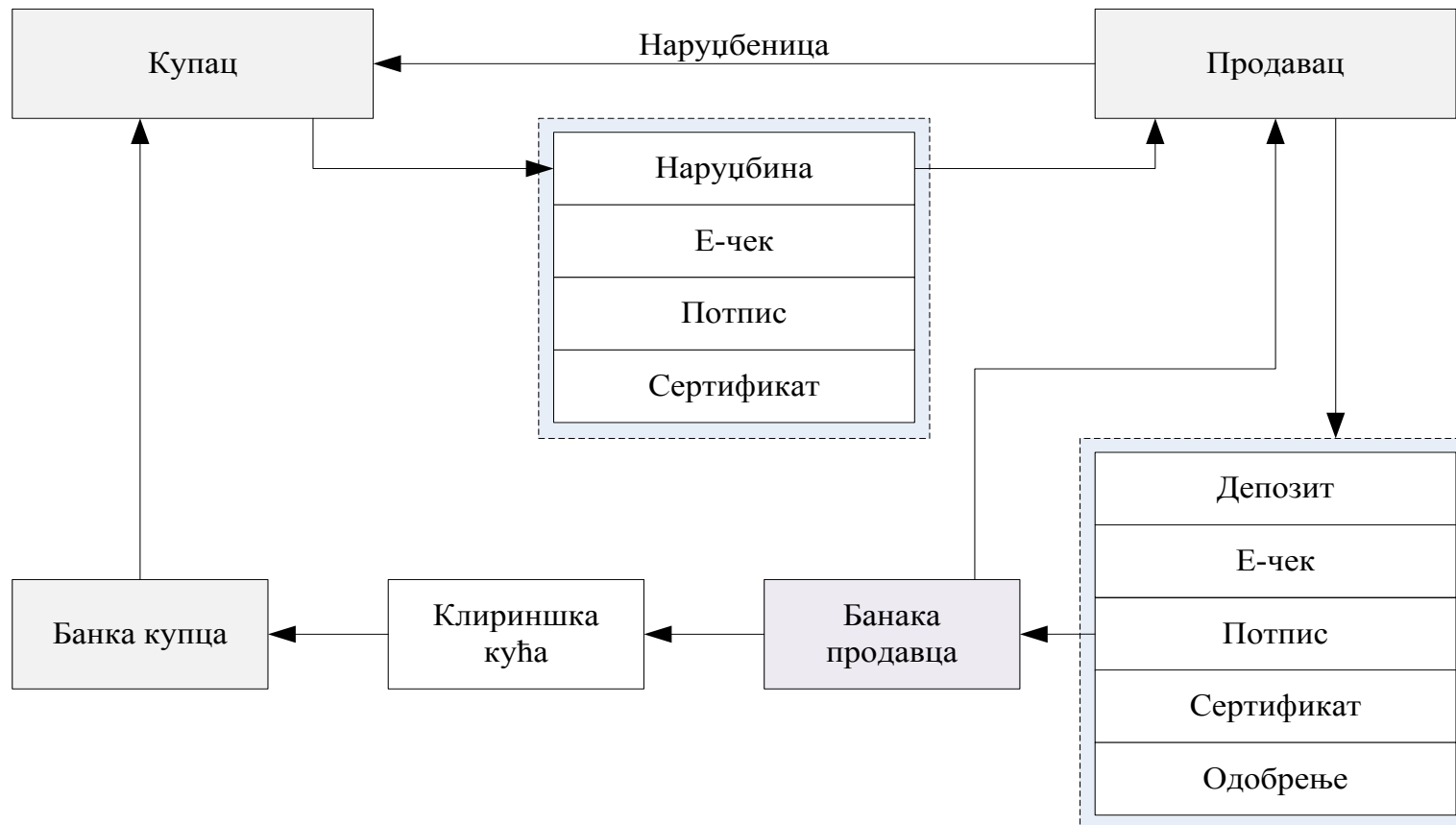
46

- Електронски чек (eCheck) је електронски облик вашег традиционалног папирног чека. То је облик online плаћања где се средства узимају са текућег рачуна клијента, затим обрађују и преносе на ваш сопствени рачун.
- Систем електронског чека захтева да корисник добије од своје банке електронску чековну књижицу на одговарајућем хардверу (CD, USB меморија, паметна картица, ілі сл.).

Електронски чек

47

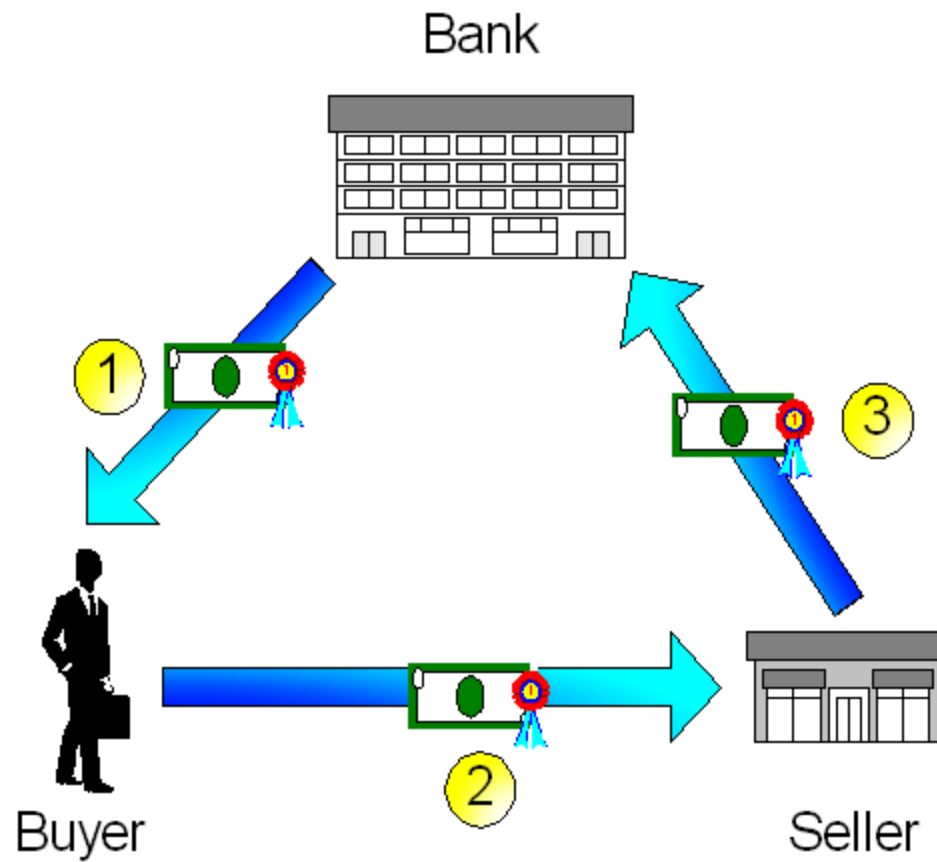
Електронски кеш

48

- Купац добија од банке или финансијске институције посебан софтвер за рад са системом електронског кеша.
 - Дигитални новац се може коришћењем тог софтвера купити за обичан новац. Софтвер омогућава преузимање електронских новчаница и смештање на рачунар купца.
- Када купује производе или сервисе са веб-сајта који прихвата електронски кеш, купац треба да изабере опцију за плаћање електронским кешом.
- Софтвер инсталиран на серверу продавца генерише захтев за плаћањем, са листом производа, ценама, временом и датумом. Када купац потврди захтев, софтвер инсталиран на рачунару купца шаље инструкцију за плаћање.
 - Електронски кеш се пребацује на рачун у банци продавца.

Електронски кеш

49

Електронски новчаник

50

- Електронски новчаници (E-wallet) су апликације које представљају надградњу стандардних инструмената плаћања, као што су картице или трансфер преко банке.
- PayPal, Google Wallet.
- Дигитални новчаник поседује софтверску и компоненту података.

Дигитални новчаник

51

- Дигитални новчаник, познат и као е-новчаник, је електронски уређај, мрежна услуга или софтверски програм који омогућава једној страни да врши електронске трансакције са другом страном размењујући јединице дигиталне валуте за робу и услуге.
- Дигитални новчаници су алати за плаћање на мрежи, обично у облику апликације. Новчаник безбедно чува виртуелне верзије дебитних и кредитних картица, тако да не морате да уносите податке о картици или уопште носите физичку картицу да бисте извршили плаћања.
- Дигитални новчаник безбедно чува информације о плаћању корисника за различите начине плаћања (нпр. детаље о дебитној/кредитној картици) на различитим веб-локацијама, заједно са другим предметима као што су возачке дозволе, карте за путовање, карте за биоскоп и купони за поклон картице.

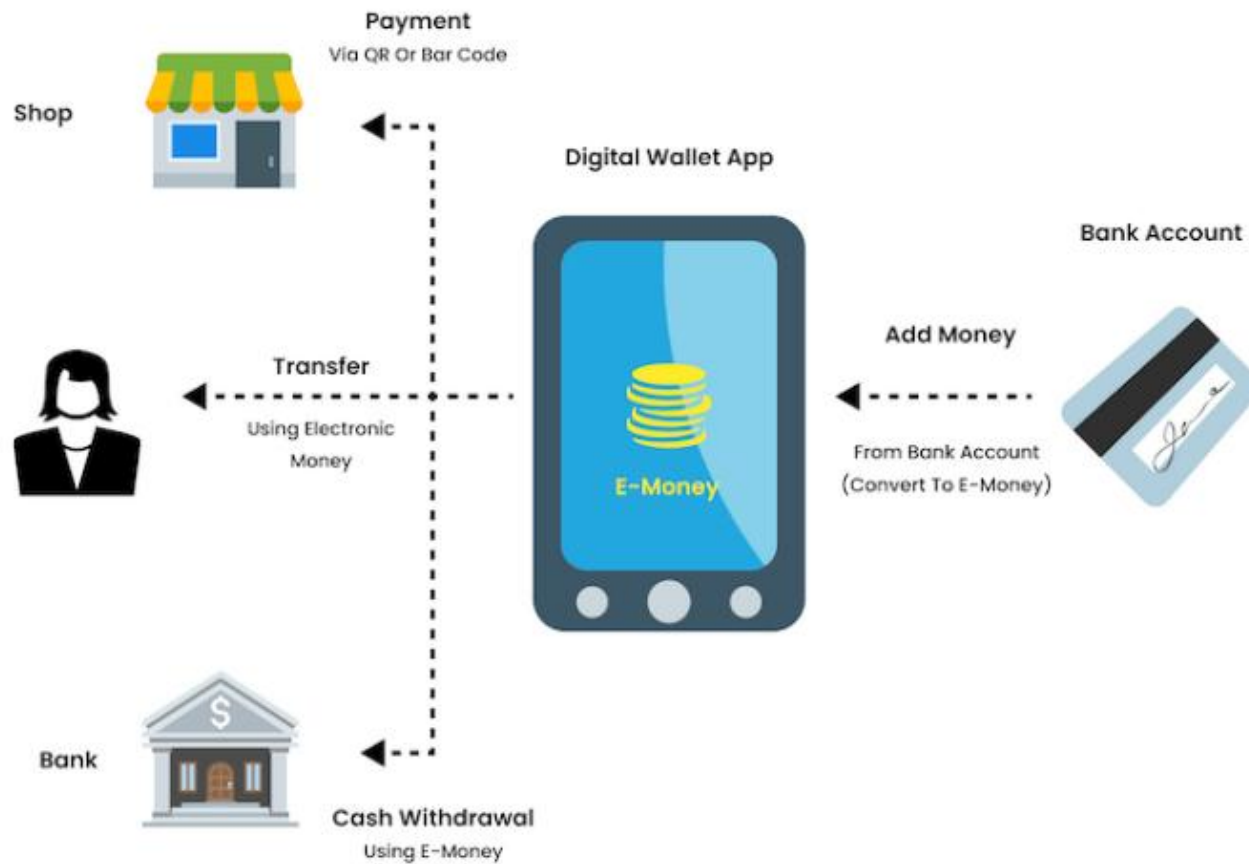
Дигитални новчаник

52

- Новац се може депоновати у дигитални новчаник пре било које трансакције или, у другим случајевима, банковни рачун појединца може бити повезан са дигиталним новчаником.
- Корисници такође могу имати своју возачку дозволу, здравствену картицу, картицу(е) лојалности и друге личне документе ускладиштене у новчанику. Акредитиви се могу пренети на терминал трговца бежично путем комуникације блиског поља (NFC).
- Дигитални новчаници се све више праве не само за основне финансијске трансакције, већ и за потврду аутентичности акредитива власника. На пример, дигитални новчаник може да потврди старост купца у продавници док купује алкохол. Систем је већ стекао популарност у Јапану, где су дигитални новчаници познати као „мобилни новчаници“.
- Новчаник за криптовалуте је дигитални новчаник у коме се чувају приватни кључеви за криптовалуте попут биткоина.

Дигитални новчаник

53

Апликације за дигитални новчаник

54

Paypal

Amazon Pay

Google Pay

Apple Pay

Zelle

Alipay

Samsung Pay

Врсте дигиталних новчаника

55

- Новчаник са вештачком интелигенцијом (AI-powered wallet).
- Новчаник за криптовалуте (Cryptocurrency wallet).
- Новчаник заснован на NFC-у (NFC-based wallet).
- Виртуелна картица (Virtual card).
- Дознаке у иностранству (Foreign remittance).
- Биометријски новчаници (Biometric wallets).

Врсте дигиталних новчаника

56

Мобилни новчаник

57

- Мобилни новчаник је апликација која се може инсталирати на паметном телефону или је постојећа уграђена функција паметног телефона. Мобилни новчаник чува информације о кредитној картици, дебитној картици, купонима или наградним картицама. Када се апликација инсталира и корисник унесе информације о плаћању, новчаник чува ове информације повезујући формат личне идентификације као што је број или кључ, QR код или слика власника са сваком картицом која се чува.
- Мобилни новчаници су згодан начин за корисника да изврши плаћања у продавници и могу се користити код трговаца наведених код провајдера услуге мобилног новчаника.
- Користећи мобилну технологију као што су паметни телефони, таблети или паметни сатови, компаније и корисници се прилагођавају online и offline трансакцијама користећи уређаје као што је мобилни новчаник.

Дигитални новчаник наспрам мобилног новчаника

58

- Дигитални новчаници се често користе наизменично са мобилним новчаницима.
- Међутим, иако оба чувају информације о плаћању, различито се примењују.
- Дигитални новчаници се углавном користе за online трансакције и не морају нужно да се користе на мобилним уређајима.
- Мобилне новчанике користе људи који радије не би имали физички новчаник када купују у продавници.
- Из тог разлога, ови новчаници морају да се користе на мобилним платформама које су једноставне за ношење. Apple Pay, Samsung Pay и Android Pay су примери мобилних новчаника који се могу инсталирати на ручни уређај или уређај који се може носити.
- Редовни PayPal налог је облик дигиталног новчаника, али када се користи у комбинацији са услугама мобилног плаћања и мобилним уређајима, функционише као мобилни новчаник.

PayPal

59

- Систем за плаћање и трансфер новца преко Интернета.
- Директан пренос новца са једног на други рачун.
- 377 милиона PayPal регистрованих корисника, од чега 361 милион активних PayPal корисника (31.08.2021).
- 87,5% online купаца користи PayPal (31.08.2021).

Мобилно плаћање

60

- Мобилно плаћање је једна од метода плаћања која захтева употребу мобилног уређаја да би се потврдио идентитет купца.
- Код неких од њих наплата се обавља путем рачуна за мобилни телефон преко мобилног оператера (директна наплата мобилних оператера, нпр. тзв. постпејд рачуни), неки од њих функционишу као е-новчаник.
- Поједине финансијске установе као што су банке такође користе методу мобилног плаћања.

Класификација мобилних плаћања

61

- Мобилна плаћања могу се класификовати у две главне категорије:
 1. **М-плаћања на даљину** се обично обављају путем интернет/WAP сервиса или путем премијум SMS сервиса за које мобилни оператер (МО) задужује корисника.
 - ❑ Већина мобилних плаћања на даљину која се обављају путем интернета заснивају се на шеми платних картица.
 - ❑ Остала решења, која се заснивају на кредитним трансферима и директним задужењима рачуна су технички изводљива, могућа, безбедна, ефикасна и конкурентна, али се изгледа слабо пробијају на тржишту.
 2. **М-плаћања на близину** се обично обављају на месту продаје.
 - ❑ Употреба бежичне технологије кратког домета (енгл. Near Field Communication – NFC), која је тренутно водећа технологија за бесконтактна плаћања, захтева посебно опремљене телефоне који се могу активирати када се приближе специјалном читачу на месту продаје (нпр. у продавници, јавном превозу, на паркингу).

Друштвена плаћања

62

- Друштвена плаћања (Social network pay) су употреба друштвених медија за пренос новца другој особи или предузећу.
- Тренд је први популаризовао PayPal, али су друге компаније од тада направиле сопствене верзије, укључујући Venmo, Snapcash, Google Wallet, Apple Pay, и Twitter Buy.
- Друштвено плаћање је користан алат за појединце и предузећа, који могу користити постојеће услуге или креирати сопствене власничке апликације.

Fintech

63

- Fintech је саставни део термина „финансије“ и „технологија“ и односи се на свако пословање које користи технологију за побољшање или аутоматизацију финансијских услуга и процеса.
- Термин обухвата брзо растућу индустрију која служи интересима и потрошача и предузећа на више начина. Од мобилног банкарства и осигурања до апликација за криптовалуте и улагања, Fintech има наизглед бескрајан низ апликација.
- Индустрија је огромна - и наставиће да се шири у годинама које долазе. Покретачки фактор је то што многе традиционалне банке подржавају и усвајају технологију, активно улажу у Fintech стартапове, стичу их или се удружују са њима јер је лакше дати дигитално оријентисаним клијентима оно што желе, а истовремено померају индустрију напред и остају релевантни.

Fintech компанија

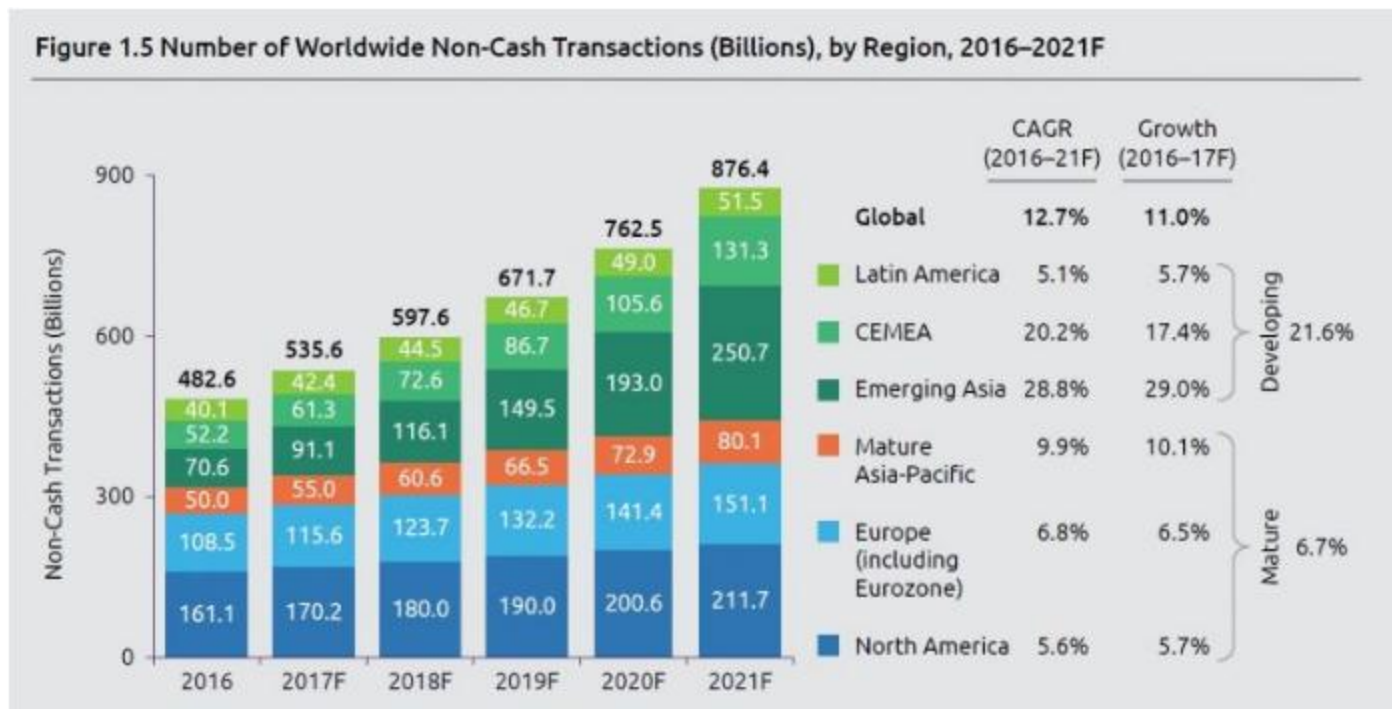
64

- Fintech компаније интегришу технологије (као што су вештачка интелигенција, blockchain и наука о подацима) у традиционалне финансијске секторе како би били сигурнији, бржи и ефикаснији.
- Fintech је један од најбрже растућих технолошких сектора, са компанијама које иновирају у скоро свим областима финансија; од плаћања и кредита до кредитног бодовања и трговања акцијама.
- Осигурање споро усваја технологије, а многи Fintech стартапови се удружују са традиционалним осигуравајућим компанијама како би помогли у аутоматизацији процеса и проширењу покривености.

Број неготовинских трансакција по регионима, 2012-2016.

65

- Број неготовинских трансакција широм света (милијарде), по регионима, 2012-2016.

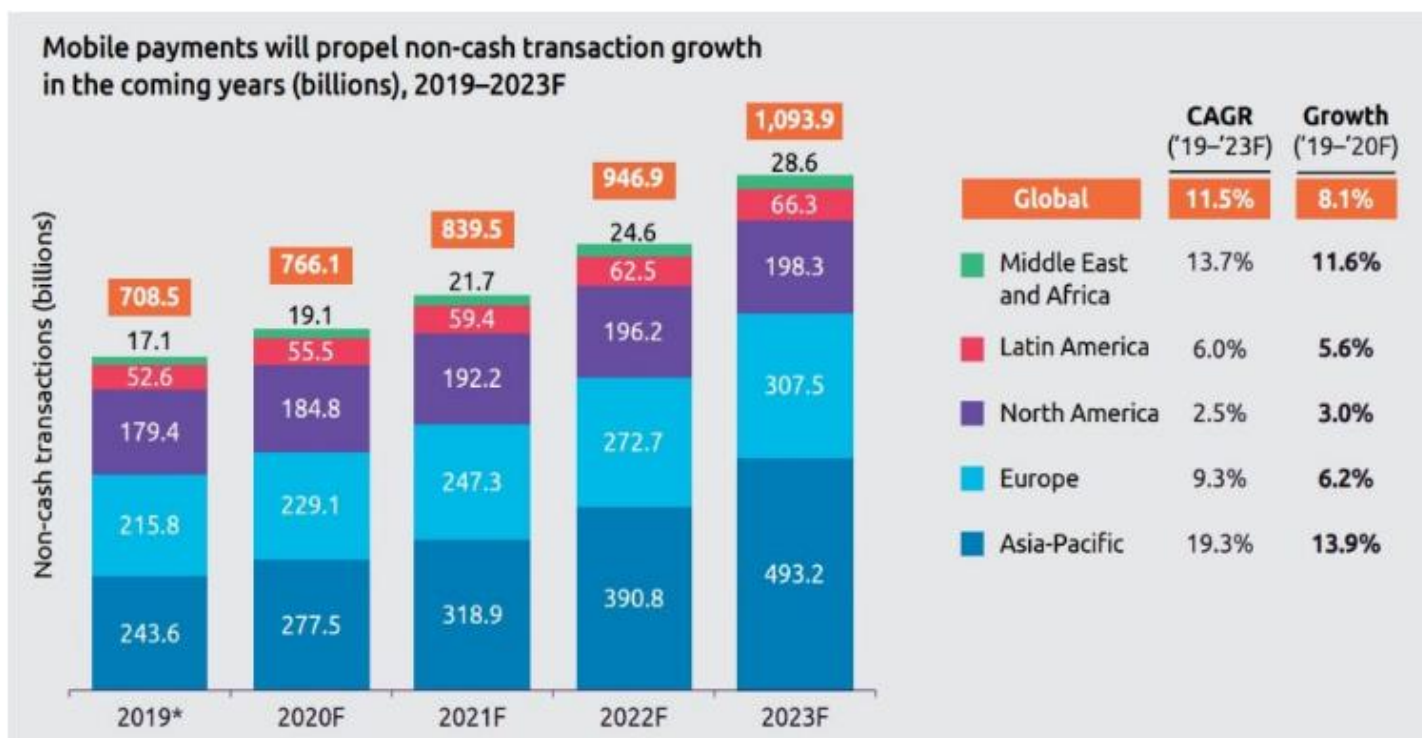

Извор: Paribas (2018). https://www.researchgate.net/figure/Number-of-worldwide-non-cash-transactions-billions-by-region-2012-2016-Source_fig1_335271946

Извештај о светским плаћањима 2020.

66

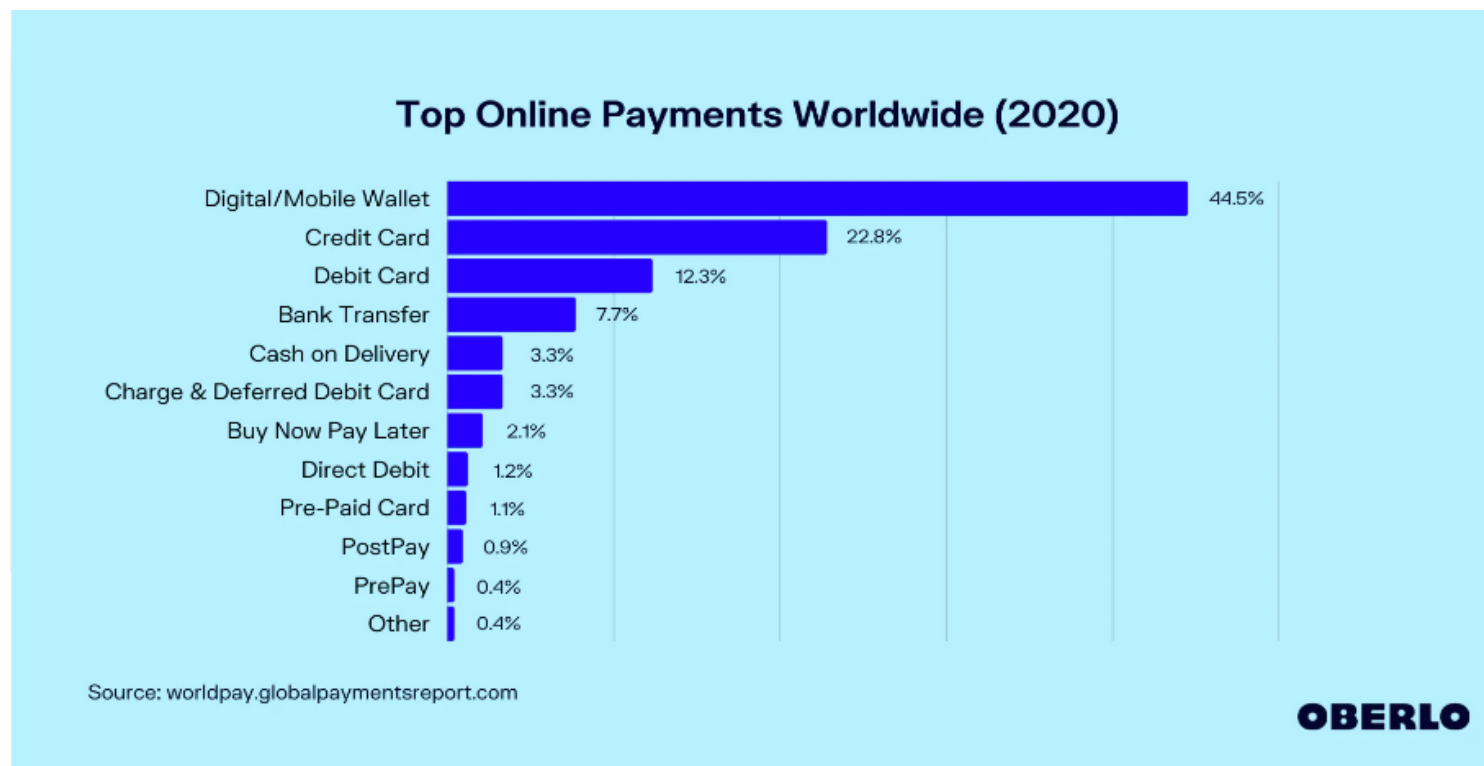
- Извештај предвиђа да се за глобалне безготовинске трансакције очекује сложена годишња стопа раста (CAGR) од 12% , 2019-2023.

Извор: <https://www.paymentscardsandmobile.com/world-payments-report-2020-covid-19-drives-transformation/>

Инструменти плаћања у свету у 2020.

67

Извор: Most Popular Online Payment Methods in 2020, <https://www.oberlo.com/statistics/most-popular-online-payment-methods>

Методе плаћања у Србији

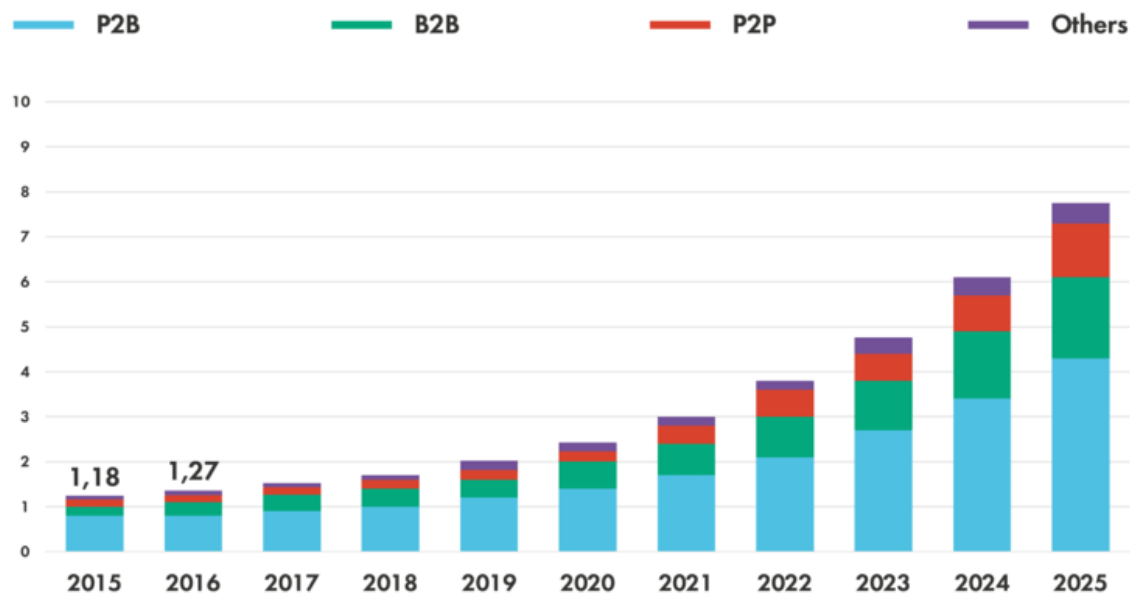
68

	Platne kartice: Visa, MasterCard, Maestro, AmEx, Diners, DinaCard
	Pružalac platnih usluga, e-novčanik: PayPal
	Mobilna plaćanja: Telenor PlatiMo
	Poštanske usluge: JP Pošta Srbije
	Pružalac platnih usluga: Skrill
	Pre-paid vaučeri: QVoucher
	Transferi novca: Western Union
	Založni račun (Escrow): Limundo Cash
Domaće banke	E-bankarstvo Transfer novca preko računa

Трендови плаћања у 2021. и даље

69

US real-time payments market size, by nature of payment

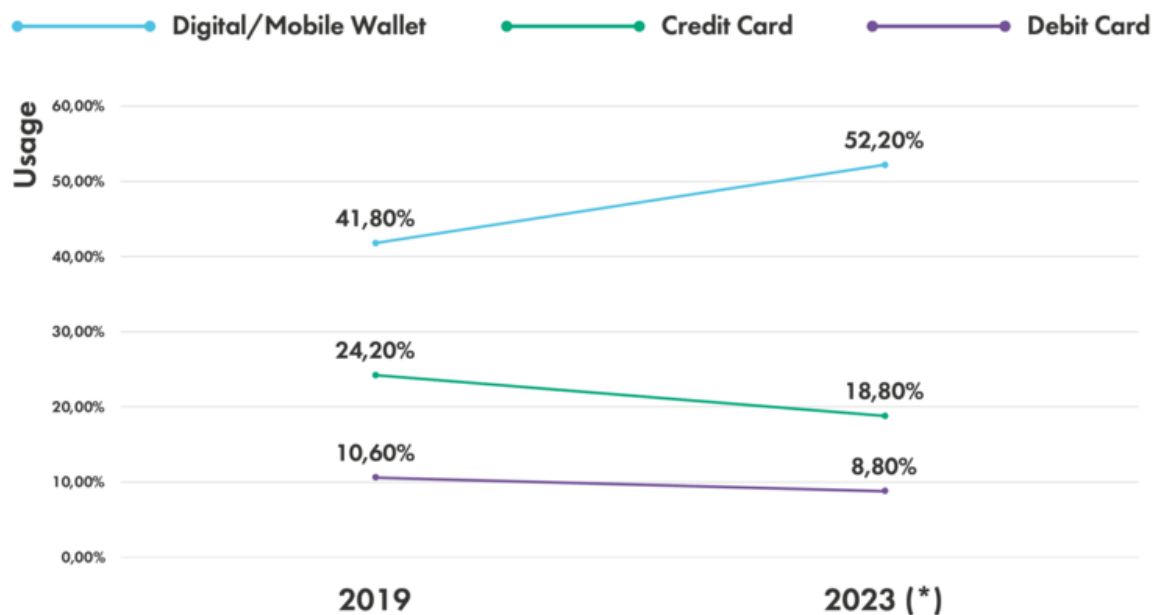
2015 – 2025, USD, Billion

Source: www.grandviewresearch.com

Трендови плаћања у 2021. и даље

70

Global e-Com payment methods

* Forecast

Source: Worldpay Global Payments Report 2020

Берзе и берзанско пословање на Интернету

Берзе и берзанско пословање на Интернету

72

- Берза је физички или виртуелни пословно организован простор, у коме се по строго утврђеним правилима тргује хартијама од вредности, новцем и страним средствима плаћања.
- Берзе поседују сопствени пословни простор, чланство и пословна правила.
- Дефинишу се и као институције финансијског тржишта које су саме по себи и финансијско тржиште.
- Спадају у финансијске институције иако у промет не уносе својствене хартије од вредности.

Трговање на берзи

73

- Предмет трговања на берзи мора да буде типизиран и стандардизован како би био лако заменљив, и тиме трговина њиме постаје једноставна, брза и ефикасна.
- Трговина се одвија по посебним правилима берзе, обично потврђеним од стране државе. На берзи се само закључују послови, док се испоруке и плаћања одвијају ван берзе. Данас су ретка тржишта на којима не делује бар једна берза.
- Најважнији берзански центри су Њујорк, Лондон, Токио, Франкфурт и Чикаго.
- Највећа је Њујоршка берза (New York Stock Exchange - NYSE).
- Њујоршка берза привремено ће затворити просторе у којима се тргује дионицама и прећи на електроничку трговину како би зауставила ширење вируса COVID-19.
- Најпознатије online глобално финансијско тржиште страних валута је Forex (Foreign Exchange Market - Forex ili FX).

Forex

74

- Forex тржиште је највеће и најликвидније тржиште на свету. Представља сваку глобалну валуту за трговање које се одвија 24 сата дневно, пет дана у недељи.
- Трговање са поузданим forex брокером је кључно за успех на међународним валутним тржиштима.
- Најбољи Forex брокери за 2021.
 - ❑ IG - Најбољи forex брокер у целини, коме се највише верује.
 - ❑ Saxo Bank - За истраживање.
 - ❑ CMC Markets - Веб платформа, већина валутних парова.
 - ❑ Интерактивни брокери (Interactive Brokers) - За професионалце и институције.
 - ❑ TD Ameritrade - Платформа за трговање, само за САД.
 - ❑ Индекс града (City Index)- Свеобухватна понуда.
 - ❑ ХТВ - Услуга за кориснике, одлична платформа.
 - ❑ FOREX.com - Свеобухватна понуда.
 - ❑ eToro - Платформа за трговање копијама.

Тржиште за трговање акцијама на мрежи

75

Извор: A Comprehensive Guide about Online Stock Trading, <https://www.europeanbusinessreview.com/a-comprehensive-guide-about-online-stock-trading/>

Тржиште за трговање акцијама на мрежи

76

- Тржиште за трговање акцијама на мрежи (The online stock trading market) је комбинација различитих берзи, која игра водећу улогу у довођењу више продаваца и купаца на тржиште.
- Што је већи број продаваца на берзи, то је већа доступност акција.
- Због текуће пандемије, скоро сваки сектор у свету је негативно погођен. Online трговања је доживело подстицај у овим околностима, што је олакшање за многе трговце и инвеститоре. То је пре свега разлог што је концепт online трговине стекао велико признање у трговачкој заједници.
- Тржиште online трговања укључује широк спектар инвестиционих опција прилагођених потребама и погодностима пословне заједнице.

Законска регулатива

77

- Закон о Народној Банци Србије
- Закон о банкама
- Закон о платном промету
- Закон о платним услугама
- Закон о осигурању
- Закон о електронској управи
- Закон о електронском потпису....
- ЕУ строжи закони – манипулисање каматним стопама, либором, исплаћивање бонуса, прање новца

Литература

78

- Б.Раденковић, М.Деспотовић-Зракић, З.Богдановић, Д.Бараћ, А.Лабус. (2015), Електронско пословање, ФОН, Универзитет у Београду, ISBN 978-86-7680-304-0, Београд,
линк: <https://elab.fon.bg.ac.rs/udzbenik-elektronsko-poslovanje/>
- Други извори наведени у презентацији е-банкарство, дигитални системи плаћања.

Изабрана поглавља из Електронског пословања
Е-банкарство
Дигитални системи плаћања

Проф.др Светлана Митровић, svetlana.mitrovic@pmc.edu.rs